

Barne-, likestillings - og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

Vår ref: 2012/455

Deres ref:

Dato: 08.11.2012

Høringssvar - forslag til endringer i barnevernloven (forslag om endringer i finansieringsansvaret og i den faglige samhandlingen mellom stat og kommune, forslag om styrking av barns rettigheter mv.)

Høringsnotat – forslag til endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (Barnevernloven) med tilhørende forskrifter

Diakonhjemmet høgskole vil takke for invitasjonen til å gi innspill på høringen om forslag til endringer i barnevernloven. Høgskolen har gjennomgått forslagene, og vil først gi en generell kommentar.

Kommentarene til de konkrete forslagene følger disposisjonen i høringsnotatet.

Et sentralt tema i høringsnotatet er oppgave- og finansieringsansvaret i barnevernet, som drøftes på bakgrunn av evalueringsrapportene. Beskrivelsene og drøftingene vedrørende oppgave- og ansvarsdeling, har en til dels uklar form. Det er prisverdig at det i notatet pekes på sentrale dilemmaer, samtidig blir det noe uklart hva departementet mener. Dette gjelder særlig hvilke oppgaver og funksjoner man tenker skal bli værende i det statlige barnevernet.

8. Bedre samhandling mellom stat og kommune – endring av finansieringsform

Det er mange vanskelige avveiningene som må gjøres når finansieringsordningen skal vurderes. Det er særlig viktig å lage ordninger som tar hensyn til både store og små kommuners situasjon. Store og små kommuner vil ha ulike behov for tiltak fra det statlige barnevernet. Andre storbyer bør få samme mulighet som Oslo til å ha et helhetlig finansieringsansvar.

Forslaget om å overføre ytterligere økonomisk ansvar til kommunene, er i tråd med ansvarsdelingen mellom det statlige og det kommunale barnevernet. Samtidig er vi bekymret for hvordan små kommuner vil finansiere spesielt omfattende og kostbare barneverntiltak. Dersom barn og unge med omfattende relasjonsskader har behov for institusjonstilbud over tid,

eller dersom flere barn samtidig har behov for omfattende tiltak, vil det føre til store ekstrakostnader i en liten kommune. I slike situasjoner må det være muligheter for å søke om ekstra tilskudd. Før en bestemmer modell for kommunal finansiering, foreslås at det gjøres forsøk i noen kommuner, og slik at en kan se konsekvensene av finansieringsmodellene.

Det kan slå uheldig ut å øke egenbetaling for institusjonsplasseringer. NOVA anbefaler i sin evalueringsrapport at en bør vurdere om tiltaksvidningen har gått for langt. Det er ustabilitet i omsorgsplasseringene både i institusjoner og i fosterhjem. En videre vridning bort fra institusjon kan medføre at flere barn og unge med store hjelpebehov, kommer i fosterhjem, med risiko for utilsiktede flyttinger.

Vi er også bekymret for overføring av midler til kommunen, uten at disse øremerkes barnevernet.

9. Bedre faglig samhandling mellom stat og kommune

Vurderingen av omfang på statlige tiltak og tjenester, har til en viss grad også sammenheng med barneverntjenestens størrelse. Vi savner en drøfting av bl.a. barnevernpanelets anbefalinger om faglige minstenormer.

Det er avgjørende, som flere utredninger har pekt på, at samhandlingen mellom statlig og kommunalt barnevern bedres og videreutvikles. Igjen vil store og små kommuner kunne ha ulike behov for bistand fra det statlige barnevernet. Det gjelder også behov for faglige råd og veiledning i enkeltsaker og utredningsbistand. Vi er usikre på om samarbeidsutfordringene løses ved at departementet utarbeider en forskrift, særlig hvis denne åpner for uklare ansvarsforhold. Noe av kildene til konflikt har vært at kommunene har hatt en opplevelse av at fagteamansatte overprøver deres beslutninger, og at de dermed går ut over sitt myndighetsområde. Dette kan skje dersom staten gis myndighet til å overprøve kommunen.

Det kan synes vanskelig at ikke staten har avgjørende ord ved valg av institusjon. Samtidig må det vektlegges å sikre et differensiert og tilgjengelig institusjonstilbud. NOVA etterlyser i sin evaluering en større differensiering av institusjonstilbudet.

10. Barnevernlovens regler om organisering av statlig barnevernmyndighet

Det synes hensiktsmessig at ordlyden i barnevernlovens § 2-2 tilpasses den faktiske organisatoriske inndelingen av statlig barnevernmyndighet.

11. Barnevernlovens regulering av kommunens og statens økonomiske ansvar for barneverntiltak

Statens betalingsansvar bør gjelde fram til ungdommene er 23 år. Noen få ungdommer med ettervern, vil kunne ha behov for videre institusjonstilbud, eller videre opphold i statlige fosterhjem. Det er uheldig at de skal måtte avslutte tiltakene fordi statlige barnevern ikke har betalingsansvar lenger enn til 20 år. Både det kommunale og statlige ansvaret bør følge lovens grense på 23 år.

12. Lovfesting av krav til forsvarlighet i barnevernloven

Forslaget om å lovfeste krav til forsvarlighet i likhet med annen helse og sosiallovgivning synes fornuftig. For å sikre at dette gis et reelt innhold, må det drøftes nærmere hva som kjennetegner en forsvarlig tjeneste.

13. Barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson

Vi anser forslaget om vektleggingen av barns rett til medvirkning som særskilt viktig. Vi mener likevel at forslaget er for svakt formulert. Barn bør ha rett til informasjon og medvirkning, og barnets synspunkter bør fremgå i saksdokumentene. Barns rett til å ha med en tillitsperson, bør ikke begrenses til barn under omsorg. Dette utelukker andre barn som er plassert. Barn kan også ha behov for en tillitsperson i andre faser av en barnevernssak, f.eks. i starten av en undersøkelsessak eller i drøfting av etterverntiltak. Det bør presiseres i forskrift hvordan ordningen skal fungere. Det bør innhentes politiattest.

14. Begrepsbruken i barnevernloven

Begreper er betydningsfulle og det bør derfor vurderes hvilke som er hensiktsmessige. Her bør det tas særlig hensyn til hvordan begrepene oppleves for barn og unge. Samtidig er det vanskelig å finne gode alternative begreper. Vi vurderer at begrepet fosterhjem kan erstattes med familiehjem, slik det gjort i andre nordiske land, men ulempen er at man ikke vil følge begrepsbruken i f.eks. engelsktalende land. Institusjon kan erstattes med hjem. Samtidig må det kanskje tilføyes barnehjem, ungdomshjem, som også til dels brukes i dag. Å skifte begrepet "tilsynsfører" til "tillitsperson", kan gjøre funksjonen utydelig, og det kan forveksles med tillitsperson som nå foreslås oppnevnt (jr pkt 13). Begrepet om barn med alvorlige atferdsvansker, ser vi som viktig å endre. Her kunne f.eks. barn med særskilte (behandlings- og omsorgs) behov være et forslag. Saksbehandler kan gjerne hete kontaktperson. Og begrepet avlastningstiltak kan godt kalles besøkshjem, som det også omtales som i mange sammenhenger.

15. Hjelpetiltak for barn og barnefamilier

Vi er enig i at det er ønskelig å ta ut opplistingen av hjelpetiltak, slik at formuleringene ikke virker begrensende. Vi vil samtidig presisere at det ikke må forstås som en innstramming i bruk av økonomisk hjelp som tiltak. Økonomisk hjelp kan i noen situasjoner være et hensiktsmessig barneverntiltak, både sammen med andre tiltak og som et eget tiltak.

Det kan være behov for både kompenserende og endrende tiltak. Lovformuleringene bør gi rom for både endring og utvikling. Formuleringene kan gi inntrykk av at tiltakene kun retter seg mot barnet. Det er viktig å se barnet og ungdommen i sin kontekst både i familien og oppvekstmiljøet ellers. Hjelpetiltak gjelder også for ungdom over 18 år. Vi foreslår som formulering: *Hjelpetiltak skal ha som formål å bidra til endring og bedring i utviklingsbetingelser for barnet.*

16. Regulering av institusjoner med behandlingshjem

Vi stiller oss positive til at barn og unge kan plasseres i behandlingshjem etter barnevernloven § 4-24/4-26. Dette vil tydeliggjøre barnets rettigheter og hvilke tilsynsordninger som gjelder for denne type tiltak. Oppfølgingsenhetens faglige ansvar for tiltaket må være tydelig.

17. Forslag om styrking av barneverntjenestens oppfølging av barn under og etter varetekt og straffegjennomføring

Vi støtter forslaget om at barneverntjenesten skal følge opp barn og ungdom i varetekt og under straffegjennomføring og at dette skal gi mulighet for etterverntiltak. Kommunen hvor ungdom har sitt daglige bosted bør ha oppfølgingsansvaret.

Dette er en ny oppgave for barneverntjenesten, som vil kreve tilførsel av ressurser.

18. Samvær med søsken

Vi tilslutter forslaget om at fylkesnemnda skal vurdere om det skal fastsettes samvær mellom søsken. Dersom spørsmålet kommer opp i etterkant av nemndsbehandling bør det gis mulighet for at dette kan avgjøres av barneverntjenesten. Her er det viktig at barnet gis mulighet for medvirkning.

19. Barneverntjenestens ansvar for å følge opp barnet etter en omsorgsovertakelse

Vi støtter forslaget om endring av § 4-16. Vi foreslår i tillegg at det tas inn at foreldre sikres mulighet til å få en støtteperson.

20. Tilsyn og kontroll med barn i fosterhjem

Det er viktig at tilsynsførerordningen for barn i fosterhjem bedres og profesjonaliseres. Det ville vært ønskelig at dette tilsynet ble lagt til fylkesmannen. Men vi ser at det kan være kapasitetsvansker ved en gjennomføring og at den lokale kommunen vil være nærmere til å utføre tilsynet. Det er særlig viktig at barn og unge i fosterhjem får tildelt tilsynsfører med kompetanse i å samtale med barn og at det gis tid til at barn og unge blir kjent med tilsynsfører og får tillit til vedkommende. Vi er enig i at tilsynsfører må legge fram politiattest.

21. Endring av tilsynsforskriftens krav til årlig systemrevisjon av barnevernsinstitusjoner

Vi støtter forslaget om at det er opp til tilsynsmyndighetens faglige skjønn å vurdere hvilke tilsynsmetode de finner hensiktsmessig å benytte og støtter lovendringen. Tilsyn må likevel gjennomføres regelmessig ved alle institusjoner.

22. Tilsyn med statlige barnevernmyndigheter

Vi stiller oss positive til at det innføres tilsyn med statlige tjenester og tiltak etter barnevernsloven. Det må derfor formuleres som at *Fylkesmannen skal videre føre tilsyn med lovligheten av statlige tjenester og tiltak* og ikke kan, som det står i forslaget. Vi støtter også at Fylkesmannen kan pålegge institusjonens eier å sørge for å rette på mangelfulle/kritikkverdige forhold.

23. Presisering av barnevernlovens § 8-4 om oppholdskommunens ansvar for å reise sak for fylkesnemnda

Forslag til presisering av hvilken kommune som har ansvar når en familie flytter etter at det er reist sak for fylkesnemnda støttes. Det er viktig at ikke barnet blir skadelidende fordi om familien flytter. Derfor bør den kommunen som har reist sak beholde ansvaret selv om familien flytter før nemndsbehandlingen.

24. Beregning av plasseringstid ved vedtak etter barnevernloven § 4-24

Vi støtter forslaget om beregning av plasseringstid.

25. Fristen for å bringe fylkesnemndas vedtak inn for domstolen

Endring av frist for ankebehandling støttes.

Vennlig hilsen

Torhild Bjerkreim
Instituttleder
Institutt for sosialt arbeid og familieterapi
Telefon: +47 22451940
E-post: torhild.bjerkreim@diakonhjemmet.no